

O SMUTNÉ TOVÁRNĚ

MEANDER

Radovan Lipus

O SMUTNÉ TOVÁRNĚ

Veškerá práva vyhrazena © Meander, 2013

© Radovan Lipus, 2013

Illustrations © Veronika Podzimková, David Vávra, 2013

Photo © Zdeněk Helfert, 2013

Epilogue © Benjamin Fragner, 2013

ISBN 978-80-87596-20-3

www.meander.cz

Kniha vychází jako 56. svazek umělecké edice Modrý slon
a to za laskavého příspěví Ministerstva kultury České republiky

Ten příběh je dlouhý, klikatý a prudký jako řeka.
Někdy jiskřivě radostný, jindy zas kalně smutný.
A na přečtení čeká. Začíná na téhle stránce,
u pramene. Na konci této malé knížky složený
do písmenek, do moře otázek vtéká.

Pramen je kde? Ve stráni, v horách Jizerských.
Kdysi. Kdesi. Té stráni sluší hlučné jarní květiny
i tichý zimní sníh. Dokola kolem tmavě modré
lesy. Na stráni chalupa, v ní tkalcovský stav
v plné práci. Do dveří vstupuje tkadlec Jakub
Steiner, po dlouhé cestě živ a zdráv. S dobrou
zprávou se domů vrací.

Z údolí, z města, zdola. I dneska dobře pořídil
u faktora, prodal balíky plátna co tkali celou
zimou. Prodá chalupu. Přidá peníze k rodinným
úsporám, vyjednal s kampeličkou půjčku
a jednou – snad už s pomocí svých synů – splní
si dávný sen, vytoužený a daleký – postavit
malou tkalcovskou dílnu. Dole ve městě. U řeky!
To bude jiné tkaní! Konec lopotného namáhání.
Odpočinete si trochu ruce a nohy moje! Budou
tam nové stavy! A pohyb jim dá voda a pára.
A jednou snad, všechno tkát už budou jenom
stroje.

Snadno se řekne – nesnadno udělá,
dílo takové. A přesto postupně
vítězí práce a vytrvalost –
až nakonec dole v údolí u řeky stojí
malá textilní továrna –

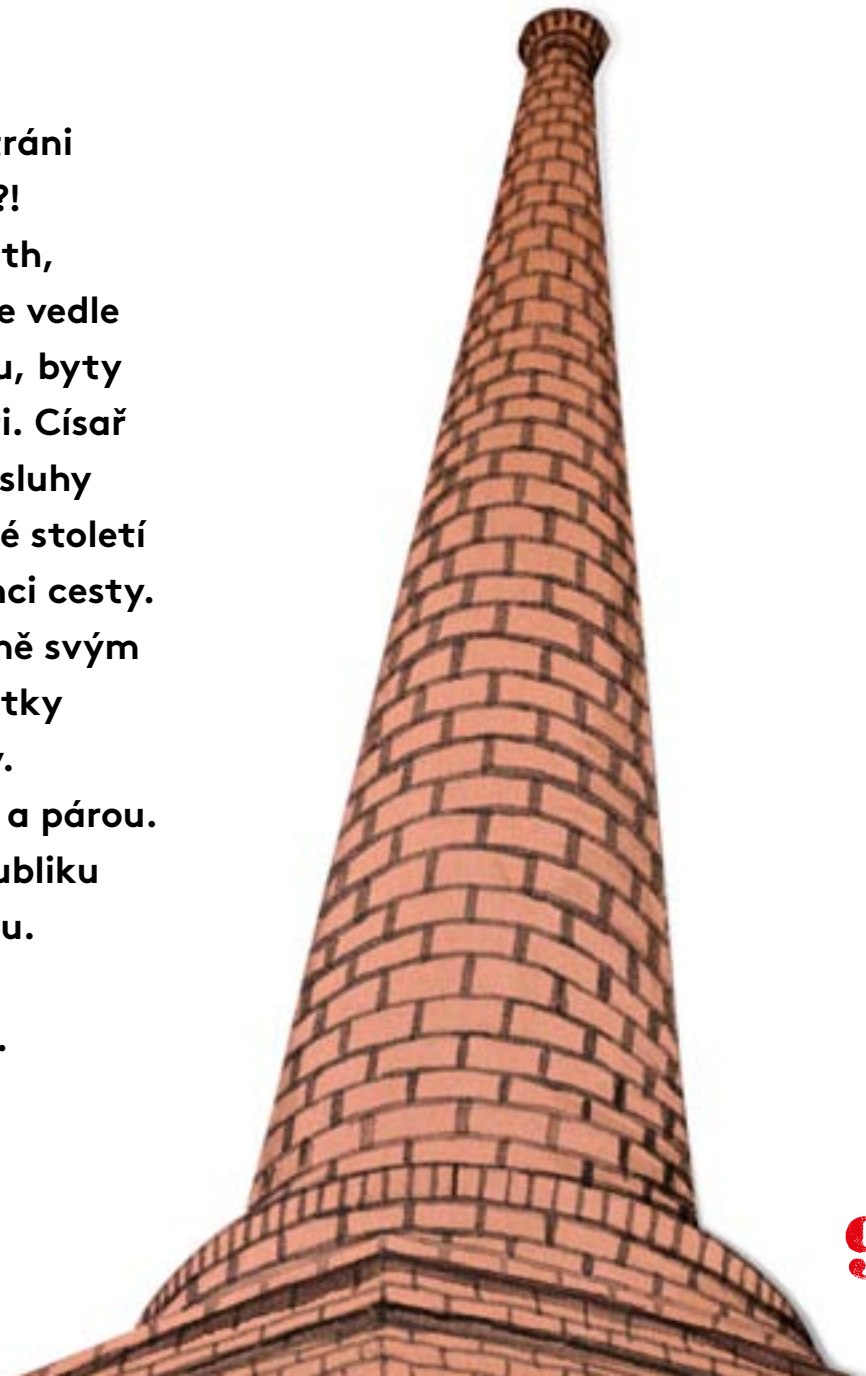
JAKUB STEINER A SYNOVÉ

Právě se narodila a náš příběh
začíná. Její tělo je: přádelna,
tkalcovna, barvírna. Parní kotelna
pyšně si nad tím vším vykuřuje
z dlouhého cihlového komína.
Jakub Steiner má na rozdíl od
komína jiné zvyky, nemá čas na
zahálku a na doutníky, pracuje,
nemůže povolit. Jeho látky musí
být nejlepší v okolí! Vhodné pro
kvalitní cestovní kabáty i pánské
obleky do víru tance. Továrna roste
pomalu, kousek po kousku, přijímá
další a další zaměstnance.
O Steinerovy látky je zájem
v celém císařském Rakousku!

Že začínal v chalupě na stráni
v horách je skoro k nevíře?!
Jakub Steiner se ženou Ruth,
faktorovou dcerou, buduje vedle
továrny nemocnici, jídelnu, byty
pro dělníky i školu pro děti. Císař
František Josef I. jej za zásluhy
jmenuje rytířem. Pak staré století
i Jakub s Ruth jsou na konci cesty.
Předávají továrnu postupně svým
dvěma synům. Vyrábějí látky
na kabáty i barevné vesty.
Údolí se loučí s císařstvím a párou.
Vítá Československou republiku
a ještě před tím – elektrinu.
Je třeba pracovat!
Není čas ptát se či reptat.

Ani synové Eliáš a Hugo nezahálí. Pozvou z Liberce dobrého a zkušeného architekta. Látky jdou na odbyt! Stavějí pro továrnu novou vodní elektrárnu a moderní železobetonové haly, které doplní otcovy staré cihelné zrovna – tady se výrobky zušlechťují – druhá barvírna, valchovna, apretovna! Továrna vyrábí stovky kilometrů krásných látek, balených do tlustých barevných rolí, jak nekonečně dlouhé dívčí lokny. Její stroje hučí v pondělí i svátek.

Po nocích se dívá se na zpěňenou řeku zářivými okny. Bratři Steinerové přísně dbají na kvalitu a dobře znají své rozmanité zákazníky. Jejich metráž uspokojí pražské světáky, vídeňské dámy, kupce v Orientu i hrdé africké náčelníky. A protože se daří společnému dílu, staví se u továrny nová kolonie dělnických domů s velkými zahradami. Eliáš a Hugo pro sebe budují krásnou moderní vilu – uvnitř je místa dost pro radost a oba bratry s rodinami.

**Však čas – jak kolem přádelny
spěhající řeka – nenese jenom
podzimní listí, divoké kachny a dívčí
věnečky z jarních květů, jež vidíš pod
továrním ocelovým mostem mizet.
Počátkem třicátých let náhle je tu jak
plovoucí špinavý led, těžká a mrazivá
hospodářská krize. Všechno se
prudce mění. Pokles prodeje. Ztichlé,
zastavené stroje. Propouštění.**

A za kopcem, na druhé straně
pohraničních hor hlasitě křičí do
rozhlasu vzteklý Diktátor s knírem
a černou patkou. Na každý složitý
problém má odpověď krátkou:
**„Blahobyť a svoboda
pro německý národ přijde,
až zvětší se jeho životní
prostor a zmizí – Židé“.**
Eliáš a Hugo své rodiny tiší. Snad
nebude tak zle. Ale jednoho dne
ráno – místo Československa –
probudí se v Říši, údajně „tisícileté“.
Hugo je právě s rodinou v Londýně.

